

บันทึกงานสร้างอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

พินิจ ศุภนิมิตร, ศาสตราจารย์เกียรติคุณ

คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์

อนุสาวรีย์คือสิ่งที่สร้างไว้เป็นที่ระลึกถึงบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น อนุสาวรีย์อาจเป็นได้ทั้งรูปประติมากรรม อาคารสถาปัตยกรรมหรือบริเวณที่ฝังศพ สำหรับรูปประติมากรรมเป็นทั้งรูปคน รูปสัตว์และรูปนามธรรม

รูปอนุสาวรีย์บุคคลอาจไม่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวข้องกับสถานที่ตั้งก็ได้

และในขณะที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ ณ สถานที่หนึ่ง อนุสรณ์สถานอาจอยู่ในที่หนึ่งที่ห่างจากสถานที่เกิดเหตุก็ได้

สำหรับอนุสาวรีย์หรืออนุสรณ์สถานที่เกิดขึ้นบนโลกนี้อาจมีขึ้นมาแล้วหลายพันปี นับแต่มนุษย์

มีชุมชน มนุษย์มีผู้นำและมีการยกย่องผู้นำซึ่งมีทั้งวีรบุรุษนักรบหรือผู้นำในด้านจิตวิญญาณ

ภาพเขียนของมนุษย์โบราณบนผนังถ้ำอายุนับสามหมื่นปีของฝรั่งเศสนับเป็นอนุสรณ์สถานของมนุษย์โบราณที่ได้บันทึกวีรกรรมและความเชื่อของตนเองไว้ มหาสฟิงซ์แห่งกิซ่า ของชาวอียิปต์ โบราณนั่งหมอบเฝ้าอยู่หน้าปิระมิดคือ อนุสาวรีย์ของฟาโรห์ Khafre ผู้ยิ่งใหญ่แห่งปิระมิดทั้งสามของกิซ่า

เสาโอเบลิสก์ หรือเสาเข็มที่สร้างด้วยหินของอียิปต์โบราณอายุ 4,000 ปี สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ของสุริยเทพ แต่อักษรภาพที่จารึกบนเสาหินจะเป็นเรื่องราวของกษัตริย์ผู้สร้าง เมื่ออียิปต์อ่อนแอลงถูกชนชาติทางยุโรปุกราน ได้รับชัยชนะก็จะขนเสาโอเบลิสก์กลับบ้านเมืองเอาไว้เป็นที่ระลึก เสาเข็มนี้ต่อมาจึงเป็นอนุสรณ์ของกษัตริย์ผู้มีอำนาจหรือบางทีก็เป็นสันตะปาปา เช่น ที่โรม ปารีส ลอนดอนและสหรัฐอเมริกา

สำหรับพุทธศาสนาเริ่มต้นจากเสาโอศอกที่พระเจ้าอโศกมหาราชสร้างขึ้นเมื่อไปพบสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับองค์พระบรมศาสดาและการเผยแพร่พระพุทธศาสนาในสมัยของพระองค์ท่านทำให้เกิดการสร้างสัญลักษณ์ของศาสนาเช่นรอยพระพุทธรูปให้เป็นอนุสรณ์แก่พระพุทธองค์ในการประทานพระธรรม การสร้างพระพุทธรูปขนาดใหญ่บนหน้าผาแห่งบามิยัน พระพุทธรูปเก่าแก่ที่สุดที่อัฟกานิสถานเพื่อระลึกถึงพระบรมศาสดา นำเสียดายที่ถูกทำลายไปแล้ว แต่ก็มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่ที่ศรีลังกา จีนและญี่ปุ่น โบสถ์วิหารทางพุทธก็นับเป็นอนุสรณ์สถานแห่งพุทธองค์เช่นกัน

คนไทยนั้นสร้างอนุสรณ์เพื่อระลึกถึงคุณความดีของบุคคลด้วยการสร้างพระสถูปเจดีย์ บางครั้งก็สร้างโบสถ์วิหารและพระพุทธรูป ไม่นิยมสร้างอนุสาวรีย์รูปบุคคลมาเปลี่ยนแปลงกัน ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ที่ได้ทรงสร้าง “พระบรมรูปทรงม้า” เนื่องจากการเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่ 2 ปีพ.ศ. 2450 ที่ประชุมเสนาบดีในนามของประชาชนจึงพร้อมใจกันทูลเกล้าฯ ถวายเงินของขวัญเมื่อเสด็จนิวัติสู่พระนคร

นับเป็นพระราชนุสาวรีย์รูปบุคคลแรกที่ประดิษฐานกลางที่สาธารณะ ทรงทำลายความเชื่อแต่โบราณด้วยการเสด็จพระราชดำเนินเปิดอนุสาวรีย์ด้วยพระองค์เอง

ต่อมาเมื่อโปรเฟสเซอร์คอร์ดราโด เฟโรซีหรือศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ประติมากรชาวอิตาลีเดินทางมารับราชการในตำแหน่งช่างปั้นในช่วงปลายของรัชกาลที่ 6 งานประติมากรรมกลางชุมชนสาธารณะจึงสืบต่อ “พระบรมรูปทรงม้า” มีพระราชนุสาวรีย์และอนุสรณ์วีรบุรุษสตรีคนสามัญเกิดขึ้นอีกมากมาย เช่น พระปฐมบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 1 พระราชานุ

สาวรีย์รัชกาลที่ 6 พระราชานุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราช พระราชานุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี อนุสาวรีย์วีรสตรีเมืองกลางและอนุสาวรีย์บุคคลที่มีขนาดใหญ่อีกมากมายที่เกิดขึ้นจากศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เกิดการศึกษาที่เป็นระบบมหาวิทยาลัยขึ้น นับว่าท่านได้ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศไทยเป็นอย่างดี

อนุสาวรีย์ของผู้สร้างอนุสาวรีย์

ยังไม่มีใครบันทึกถึงอนุสาวรีย์ที่แปลกแตกต่างและไม่เหมือนการก่อสร้างอนุสาวรีย์แห่งอื่นๆ คือการสร้างอนุสาวรีย์ของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีที่เป็นผู้สร้างพระราชานุสาวรีย์และอนุสาวรีย์อยู่เต็มประเทศนี้ ด้วยสาเหตุที่ท่านเป็นชาวต่างชาติและได้เข้ามาทำงานเป็นข้าราชการไทยในสมัยปลายรัชกาลที่ 6 ภาระหน้าที่ของการเป็นช่างปั้นผู้สร้างอนุสาวรีย์กลางที่สาธารณะทั้งหลายให้กับประเทศไทย

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี หลังจากที่ท่านเสียชีวิตในปีพ.ศ. 2505 บรรดาศิษย์ของท่านก็ขาดสิ่งยึดเหนี่ยวด้านจิตใจ สิ่งที่จะเป็นสัญลักษณ์อันเป็นเครื่องทดแทนความดีงามที่ท่านมีต่อสถาบันการศึกษา วงการศิลปะและประเทศไทย ผู้ที่คิดได้น่าจะมีหลายคนแต่ก็ไม่สามารถทำได้ด้วยบารมีความสามารถไม่เพียงพอ

จนกระทั่งอาจารย์สนั่น ศิลากร ประติมากรศิษย์รักของท่านอาจารย์รุ่นแรกที่ท่านไว้วางใจให้เป็นผู้ช่วยในการสร้างพระราชานุสาวรีย์หลายต่อหลายแห่งและเป็นอาจารย์ผู้สอนประติมากรรมและวิชากายวิภาคในคณะจิตรกรรมฯ ท่านได้เริ่มปั้นรูปเหมือน *ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี* ยืนเต็มตัว เท่าจริงขึ้นด้วยความรักและความคิดถึงท่าน โดยใช้ห้องปฏิบัติงานประติมากรรมเป็นห้องทำงาน (อ.เสวต เทศน์ธรรมเล่าว่าเคยเห็นเสกิตซ์ชิ้นอื่นของอาจารย์ด้วย)

อาจารย์ศิลป์อยู่ในชุดทำงานปกติที่เราคุ้นเคย เสื้อแขนสั้นกางเกงทรงสูงเหนือพุง มือซ้ายถือหนังสือตำราเป็นสัญลักษณ์ของความรู้แนบอยู่ข้างลำตัว ส่วนมือขวางอข้อศอกยื่นมือออกเพียงเล็กน้อยและแบมือเป็นสัญลักษณ์ของการให้

อาจารย์สนั่นเริ่มงานของท่านอย่างเงียบๆ คล้ายกับเป็นความลับโดยที่ไม่มีใครรู้ว่าท่านปั้นเอาไปทำไม แต่คนที่อยู่แวดล้อมท่านต่างแหวเวียนกันเข้ามาชื่นชมกับรูปประติมากรรมอันงดงามนี้ ผลงานชิ้นนี้เริ่มปั้นในปีพ.ศ. 2509 หลังจากอาจารย์เสียชีวิตแล้ว 4 ปี

เมื่อปั้นเสร็จส่งไปหล่อทองแดงที่โรงหล่อของ*คุณวิจิต เขาว์สังเกตุ* ที่อยู่หลังวัดระฆังโฆษิตาราม โดย*คุณวิจิต*หล่อให้ฟรีโดยไม่คิดค่าดำเนินการและวัสดุ ด้วยตอบแทนบุญคุณของท่าน*อาจารย์ศิลป์* และ*อาจารย์สนั่น*ที่ทำให้มีอาชีพ

เมื่อหล่อรูปท่าน*อาจารย์ศิลป์*เสร็จก็บรรจุอัฐิของ*อาจารย์ไว้*ที่ด้านในรูปปั้นตรงหัวเข่าของทางด้านขวา แล้วนำมาเก็บไว้ที่โรงหล่อของกรมศิลปากร ซึ่งในระยะแรกกรมศิลปากรและมหาวิทยาลัยศิลปากรยังเป็นส่วนเดียวกัน

รูปปั้นท่าน*อาจารย์ศิลป์*ยังคงถูกเก็บอยู่หลายปีโดยที่ยังไม่มีโอกาสจะติดตั้งต่อที่สาธารณะ เพราะยังไม่มีผู้ที่มีอำนาจในการดำเนินการ

อาจารย์สนั่น ศิลากร ประติมากรเอกมือขวา

อาจารย์สนั่น ศิลากร เกิดเมื่อ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2462 เป็นคนบ้านหม้อ กรุงเทพฯ คุณพ่อรับราชการอยู่ในกองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ท่านจึงมีโอกาสได้พบเห็นผลงานศิลปะที่อยู่ในกรมศิลปากรโดยเฉพาะฝีมือของศาสตราจารย์ศิลป์ที่ท่านประทับใจ เมื่อท่าน*อาจารย์ศิลป์*ตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรมท่านจึงได้ทดสอบเข้าเรียนเป็นรุ่นแรกและเรียนจบหลักสูตร 4 ปี ต่อมา*อาจารย์สนั่น*ก็ได้เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยเมื่อก่อตั้งโรงเรียนประณีตศิลปกรรมเป็นมหาวิทยาลัยศิลปากร และกลายเป็นผู้ช่วยคนสำคัญในการปั้นอนุสาวรีย์ทั้งหลายของท่าน*อาจารย์ศิลป์* เช่นรูปปั้นประดับอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ อนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช อนุสาวรีย์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช ท้าวเทพกระษัตรีท้าวศรีสุนทร และงานเดียวที่เป็นฝีมือของท่านคือ อนุสาวรีย์พระบรมราชชนก ที่โรงพยาบาลศิริราช อนุสาวรีย์กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว อนุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว หน้าตึกรัฐสภา และยังมีอีกมากมายรวมถึงอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

*อาจารย์สนั่น*ได้ร่วมงานกับศาสตราจารย์ศิลป์ในฐานะของคนรู้งานและรู้ใจ เป็นมือขวาที่ได้ทำงานรับใช้ท่านมาจนท่านเสียชีวิตและ*อาจารย์*ก็ยังสืบทอดความรู้มาสู่ศิษย์ทั้งหลาย

*อาจารย์*ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาประติมากรรมเมื่อปีพ.ศ. 2524 จากมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นคนแรก ท่านถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็งที่โคนลิ้นเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2529 สิริรวมอายุ 67 ปี

ค้นกำเนิดอนุสาวรีย์อันระทึกใจ

ยังไม่มีใครเขียนบันทึกถึงคืนวันก่อตั้ง *อนุสาวรีย์ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี* ซึ่งเป็นการตั้งอนุสาวรีย์ที่แปลกประหลาดที่สุดที่เคยเห็นมา เฝื่อนอยู่ในช่วงเวลาที่ผมกำลังศึกษาอยู่ในคณะจิตรกรรมฯ ชั้นปีที่ 3 พอดี สิ่งที่ผมจะเล่าสู่กันฟังนี้จึงเป็นประสบการณ์ที่ผมได้ประสบพบเห็นเองและผสมกับข้อมูลที่ได้รับจากการพบปะพูดคุยกับ *รองศาสตราจารย์ สนั่น สีมাত্রัง* ซึ่งท่านเป็นนักศึกษารุ่นก่อนผม 1 ปี เป็นหัวหน้าคณะนักศึกษาคณะจิตรกรรมฯ ท่านจึงเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้มีส่วนในการเกิดประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญนี้

ในช่วงเวลาเย็นพลบค่ำของวันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2512 มีเหตุการณ์มูลเหตุของผู้คนตรงบริเวณหลังลานสนามของคณะจิตรกรรมฯ ขณะนั้นเป็นทางเดินเชื่อมระหว่าง *สำนักอธิการบดี* กับ *โรงปั้นหล่อกองหัตถศิลป์ กรมศิลปากร* (ปัจจุบันคือหอศิลป์ คณะมัณฑนศิลป์ที่อยู่ด้านหลังอนุสาวรีย์ศิลป์ พีระศรี) มีอาจารย์นักศึกษานับร้อยมาชุมนุมกันในวันสุกดิบเพื่อระลึกถึงวันก่อนวันคล้ายวันเสียชีวิตท่านอาจารย์ศิลป์คือ วันที่ 14 พฤษภาคม ที่จะมาถึง

มีเหตุการณ์ผิดปกติตรงที่มีนักศึกษาช่วยกันยกประติมากรรมรูปคนยืนในแนวนอน ช่วยกันส่งต่อมาจากฐานกลางของคณะฯ ท่ามกลางเสียงโหวกเหวกสั่งการของนักศึกษารุ่นพี่ของคณะฯ และเท่าที่สังเกตเห็นมีอาจารย์ผู้ใหญ่นั่งสั่งการอยู่โดยรอบ รูปประติมากรรมหล่อสำริดรูปคนยืนนั้นคือ *ประติมากรรมศาสตราจารย์ศิลป์ที่อาจารย์สนั่น* เป็นผู้ปั้นนั่นเอง

จุดเริ่มต้นของเหตุการณ์อยู่ที่ *คุณไข่มุกด์ ชูโต* นักศึกษาเก่าของเราและพรรคพวกเป็นผู้ไปบุกพังห้องคนปั้นคณะจิตรกรรมฯ ที่เป็นที่เก็บรูปประติมากรรมท่านอาจารย์ศิลป์ไว้ แล้วช่วยกันยกมาไว้ที่ลานกลางสนามของคณะฯ

ไม่มีใครทราบว่ารูปประติมากรรมท่านอาจารย์ศิลป์รูปนี้ไปอยู่ที่ห้องคนปั้นคณะจิตรกรรมฯ *อาจารย์เขียน ยิมศิริ* ได้อย่างไร น่าจะมี 2 กรณีที่เกี่ยวข้องกับท่านอาจารย์เขียนโดยตรงคือ

หนึ่ง ท่านเอารูปประติมากรรมนี้มาเก็บไว้เอง โดยที่มีแผนการติดตั้งเป็นอนุสาวรีย์ในอนาคต

สอง ท่านเป็นผู้เอารูปประติมากรรมมาเก็บไว้ โดยจุดประสงค์ที่จะยึดเอาไว้ไม่ให้ใครเอาไปติดตั้ง เนื่องจากในช่วงเวลานั้นมีการพูดถึงการกระทำที่ผิดกฎหมายในการก่อตั้งอนุสาวรีย์ชาวต่างชาติในประเทศไทย

แต่การนำรูปประติมากรรมที่ท่านอาจารย์สนั่นดำเนินการปั้นหล่อเสร็จแล้ว มีปัญหาที่ไม่

สามารถนำรูปออกติดตั้งสู่สาธารณะน่าจะเป็นประเด็นที่ขาดผู้นำและมีการเกรงกลัวกฎหมายในเรื่องของการสร้างอนุสาวรีย์ของคนต่างชาติ เหล่านี้จึงเป็นเรื่องที่เก็บกดอยู่ในใจของบรรดาลูกศิษย์ทั้งหลายมานาน ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นที่รักของทุกคนในมหาวิทยาลัยศิลปากร ท่านเป็นผู้ที่สร้างคุณประโยชน์ให้กับการศึกษาและศิลปะมาอย่างที่ไม่มีผู้ใดเทียบได้ เหล่านี้จึงไปสู่คำกล่าวที่น่าเจ็บปวดว่า

“ไม่มีอนุสาวรีย์ให้แก่ผู้สร้างอนุสาวรีย์”

หลังจากยกอุปประติมากรรมมาวางที่ลานสนามแล้ว มีผู้สั่งการให้ไปขนอิฐเผาไฟที่ใช้ในการเผาเททองจากโรงหล่อมาก่อนเป็นฐานของรูปปั้นชั่วคราว คือนั่นท่ามกลางแสงไฟอบอวลจากเปลวเทียน ตะเกียงและไฟฉาย ทำให้บรรดานักศึกษาได้ช่วยกันขุดดินก่อสร้างฐานอนุสาวรีย์เสียร่ำไรให้และเสียงเพลงซอซาวตาลูเซี่ย นำเสียงตายที่ไม่มีใครคิดจะบันทึกภาพที่เป็นประวัติศาสตร์นี้ไว้เลย คือนั่นกว่าจะเสร็จสิ้นก็เป็นเวลาอีกเดือน

วันต่อมาของอนุสาวรีย์บนฐานก่ออิฐ

ใครที่ได้เห็นอนุสาวรีย์หรือรูปปั้นท่านอาจารย์ศิลป์ในช่วงหลังจากวันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2512 คงจะได้รับทราบถึงความสลดหดหู่ของอนุสาวรีย์ก่อนฐานอิฐที่ดูขมขื่นวางอยู่บนริมถนน ดูไม่สมเกียรติกับผู้ออกตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากรและผู้ที่เป็นบิดาของศิลปะสมัยใหม่ของประเทศไทย หลายคนคงคิดว่าปล่อยให้ไปอย่างนี้ก็เสียใจดี

แต่ความคงได้ทราบถึงผู้เกี่ยวข้องแล้ว ดังนั้นก่อนวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2512 คืออีก 4 เดือนต่อมาที่จะถึงวันคล้ายวันเกิดของท่านอาจารย์ที่บรรดาลูกศิษย์มักจะจัดงานวันเกิดเล็กๆให้ท่านอยู่ทุก ๆ ปี มีการยกอนุสาวรีย์ขึ้นบนลานพร้อมกับจัดทำฐานที่จัดทำด้วยการใช้หินทรายสวยงามพร้อมคำจารึกอย่างสมเกียรติ

“พรุ่งนี้ก็สายเสียแล้ว”

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

ผู้วางรากฐานมหาวิทยาลัยศิลปากร

ชาติะ ๑๕ กันยายน ๒๕๓๕

มรณะ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๐๕

อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี จึงเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ก่อนวันคล้ายวันเกิดและทันวันที่ 15 กันยายน 2512 ในปีนั้นพอดี

แต่อย่างไรก็ตาม การจัดทำอนุสาวรีย์นี้เสร็จสิ้นด้วยความเคลื่อนไหวอย่างจริงจังของนักศึกษา คณะจิตรกรรมฯ ในช่วงเวลานั้นโดยมีท่านอาจารย์ผู้ใหญ่มากมายให้คำปรึกษาอยู่เบื้องหลัง ด้วยเหตุที่ความเกรงกลัวอันเกิดจากการกระทำที่คิดว่าผิดกฎหมายยังอยู่ตลอดเวลา

สน สีมাত্রัง หัวหน้าคณะนักศึกษาพร้อมกับ พิจารณ์ ดังคไพศาล รองหัวหน้าคณะฯ เข้าพบ คุณมีเชียม ยิบอินซอย จิตรกรและประติมากรที่เคยเป็นศิษย์ท่านอาจารย์ศิลป์ ทั้งท่านยังมีฐานะที่เคยอุปถัมภ์คณะฯ มาตลอด เข้าพบเพื่อเจรจาขอเงินเพื่อนำมาใช้ในการทำฐานอนุสาวรีย์ ท่านยินดีให้เงินมา 30,000 บาท โดยให้ไปรับเงินที่ท่านอาจารย์ชูลูด นิยมเสมอ โดยอาจารย์ชูลูดเป็นผู้แนะนำให้ใช้หินทรายจากร้านทำฮวงจุ้ยที่หินกอง สระบุรี อาจารย์นนทิวรรณ จันทนะมะลิน เป็นผู้ออกแบบฐานใช้หินหนา 6 นิ้ว เข้ามุม 45 องศา ประกอบฐานที่ข้างในเป็นแกนอิฐ

ส่วนข้อความที่จารึกลงบนฐานด้วยการสลักหินเป็นตัวอักษรภาษาไทยโดยขอความเห็นจาก รองอธิการบดี ศาสตราจารย์แสวง สดประเสริฐ แต่แรกจะใช้คำว่า “บิดาแห่งศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทย” ท่านให้ความเห็นว่าเอาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยของเราดีกว่าจึงได้กลายเป็น “ผู้วางรากฐานมหาวิทยาลัยศิลปากร”

สน สีมাত্রังเป็นผู้คิดข้อความ และรุ่งทิพย์ เตียวตระกูลเป็นผู้ออกแบบตัวหนังสือ

อนุสาวรีย์แห่งนี้จึงเป็นอนุสาวรีย์ที่สร้างขึ้นอย่างแปลกประหลาดโดยความร่วมมือของนักศึกษา โดยผู้ที่รักท่านอาจารย์ ไม่มีส่วนราชการเข้ามาเกี่ยวข้อง แม้แต่พิธีเปิดก็เป็นแบบเรียบง่ายโดยเชิญ คุณมีเชียม ยิบอินซอย เป็นประธานในพิธีเปิดเมื่อวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2512

น่าเสียดายที่รูปแบบของฐานอนุสาวรีย์ที่สวยงามเป็นหินทรายเหมาะสมกับบุคลิกของท่านอาจารย์ได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปในสมัย ศาสตราจารย์ตริงใจ บุรณสมภพ เป็นอธิการบดี (พ.ศ. 2539-2543) และเป็นแบบที่เห็นอยู่ในปัจจุบัน กฎหมายที่ว่าด้วยการสร้างอนุสาวรีย์ในราชอาณาจักร ผมเพิ่งไปค้นเจอว่าคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้กรมศิลปากรเป็นผู้ดูแลในการจัดสร้างอนุสาวรีย์แห่งชาติเมื่อปีพ.ศ. 2520 หลังจากการสร้างอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีแล้ว 8 ปี

อนุสาวรีย์ศิลป์ พระศรีหมายเลข 2 และ 3

อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่สร้างขึ้นกลางลานของคณะจิตรกรรมฯ ในปีพ.ศ. 2512 นอกจากจะได้กลายเป็นศูนย์กลางทางด้านจิตใจและเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่ทำงานสร้างสรรค์ทางศิลปะแล้ว อนุสาวรีย์แห่งนี้ยังเป็นจุดเริ่มของการสร้างสรรค์ เป็นกำลังใจและเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์เคารพกราบไหว้ของผู้คน ไม่มีใครที่เกิดขึ้นในยุคสมัยต่อมาจะลืมชาวอิตาเลียน โปรเฟสเซอร์คอร์ราโด เฟโรชี ผู้นี้ได้

และเมื่อมหาวิทยาลัยศิลปากรได้เปิดวิทยาเขตใหม่ ณ พระราชวังสนามจันทร์ เมื่อปีพ.ศ. 2511 การศึกษาทางศึกษนครปฐมเริ่มเป็นปีกแผ่นโดยมีคณะน้องใหม่เพิ่มขึ้น เช่น คณะอักษรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการศึกษา

ต่อมาในปีพ.ศ. 2545 มีการจัดตั้งวิทยาเขตแห่งใหม่ที่จังหวัดเพชรบุรีเป็น คณะวิทยาการจัดการ และคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

วิทยาเขตแห่งใหม่ 2 ที่ทั้งที่จังหวัดนครปฐมและจังหวัดเพชรบุรี นับเป็นผลพวงมาจากการก่อตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากรตามที่ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้เริ่มต้นไว้ที่วังท่าพระ จึงเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนรวมหรือสัญลักษณ์ของผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัย ไว้สำหรับการระลึกถึงและพิธีกรรมของแต่ละวิทยาเขต แต่การสร้างอนุสาวรีย์ของบุคคลย่อมเป็นไปตามความยินยอมพร้อมใจของแต่ละพื้นที่

ผมเองมีความเห็นว่า ความจำเป็นในการสร้างอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีสำหรับทั้งสองวิทยาเขตนั้นมีอยู่สูงในฐานะเป็นผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัย หากแต่การสร้างอนุสาวรีย์ของศาสตราจารย์ศิลป์จะต้องไม่สร้างความขัดแย้งใดๆ ขึ้นอันจะทำให้เกิดความเสื่อมเสียแก่เกียรติยศและคุณงามความดีที่ท่านทำไว้ให้แก่มหาวิทยาลัย จึงไม่เห็นว่าจะนำอนุสาวรีย์ของท่านไปตั้งไว้ตามอำเภอใจ ความคิดเรื่องการสร้างอนุสรณ์สถานแห่งที่ 2 เกิดขึ้นมานานแล้วแต่ได้รอจังหวะที่เหมาะสมจึงได้เริ่มต้นดำเนินการในปีพ.ศ. 2552

แต่เดิมที่ยังรือรือที่จะเสนอความคิดเห็นต่อมหาวิทยาลัยก็เพราะวิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์นั้นมีอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล อยู่แล้วที่หน้าคณะศึกษาศาสตร์ เมื่อคิดจะมีอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีเพิ่มขึ้น จึงเกรงว่าจะเป็นที่ยึดแย้งกับผู้เคารพนับถืออนุสาวรีย์เดิมที่มีอยู่และจะหาสถานที่ตั้งที่ใดจึงเหมาะสม

แต่เมื่อได้สอบถามความคิดเห็นของอาจารย์และชุมชนที่วิทยาเขตสนามจันทร์มีความยินดีที่จะมีอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี สำหรับ วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรีในช่วงเวลาที่ได้ปรึกษากับคณบดีเทคโนโลยีคณาสารสนเทศและการสื่อสารในช่วงเวลานั้นคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยชาญ ถาวรเวช (อธิการบดีคนปัจจุบัน) มีความต้องการอนุสาวรีย์ผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว เพราะที่นั่นไม่มีศูนย์กลางหรือศูนย์รวมจิตใจอีกทั้งเป็นวิทยาเขตที่อยู่ห่างไกล

แต่เดิมอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์นั้นอาภัพที่ก่อสร้างขึ้นด้วยความบังเอิญและไม่เป็นแบบของราชการ ผมเลยมาคิดเอาเองว่า ผมน่าจะคิดแบบให้สำเร็จก่อนทำให้เห็นรูปแบบของอนุสาวรีย์ทั้งสองแห่งที่มีภาพชัดเจน แล้วจึงจะเสนอมหาวิทยาลัย ส่วนมหาวิทยาลัยจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ไม่เป็นไร แต่จะเก็บแบบไว้เสนออีกต่อไป จนกว่าจะได้เห็นอนุสรณ์สถานของท่านอาจารย์ในวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยศิลปะแห่งนี้

ผมไม่ใช่สถาปนิก ไม่ใช่ช่างออกแบบอนุสาวรีย์ แต่ได้เคยเห็นแบบอนุสาวรีย์ทั้งในประเทศและต่างประเทศมาแล้วมากมาย ผมพอเข้าใจในเรื่องของความงามของประติมากรรมกับสิ่งแวดล้อม จึงมั่นใจว่าจะทำได้ ผมจึงเริ่มศึกษาแบบอนุสาวรีย์จากต่างชาติที่ผมเห็นว่างดงามและสง่างาม เป็นเกียรติยศแก่ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

หลักการเริ่มแรกก็คือผมจะยึดถือเอาประติมากรรมเดิมในแบบที่วังท่าพระที่ท่านอาจารย์สนั่น ศิลากรณ์ บั้นไว้ในปีพ.ศ. 2509 โดยจะไม่มีการเปลี่ยนหรือดัดแปลงใดๆ เหตุผลคือ

- 1 เป็นผลงานของอาจารย์สนั่น ศิลากรณ์ ซึ่งเป็นบรมครูทางประติมากรรม
- 2 เป็นสัญลักษณ์ที่ทุกคนรับรู้ถึงบุคลิกและเข้าใจว่าสิ่งนี้คืออาจารย์ศิลป์อยู่แล้วทั้งประเทศ
- 3 การเปลี่ยนแปลงรูปปั้นใหม่จะมีปัญหาตามมาทันทีว่าใครจะปั้น บั้นแล้วจะเหมือนไหม จะสู้ท่านอาจารย์สนั่นได้หรือไม่

มีแต่เพียงฐานเท่านั้นที่เราจะต้องออกแบบใหม่ให้ส่งเสริมประติมากรรมที่มีอยู่และให้อยู่กับสภาพแวดล้อมอันเหมาะสมที่จะเอาไปติดตั้ง

อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีหมายเลข 2 ณ พระราชวังสนามจันทร์

ผมได้คำนึงว่าพื้นที่ที่วิทยาเขตนี้ไม่กว้างขวางมากนัก มีหมุดต้นไม้และสนามพอควร จึงเห็น

ว่าอนุสาวรีย์นี้น่าจะตั้งอยู่ในสวน มีร่มไม้ เป็นอนุสาวรีย์เล็กๆ ที่เป็นกันเอง ไม่เป็นแบบพิธีกรรมมากนัก ผู้ที่เข้าชมและไปคารวะน่าจะเดินเข้าไปใกล้ชิดและสัมผัสอนุสาวรีย์ได้ ผมจึงนึกถึงปีกด้านข้างของอนุสาวรีย์ทั้งสองด้าน น่าจะแสดงถึงผลงานที่ยิ่งใหญ่ของอาจารย์และคำสดุดีชีวิตและการทำงานของอาจารย์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษซึ่งไม่ค่อยได้ทำกันในประเทศของเรา

สำหรับผลงานของของท่านอาจารย์ที่จะนำมาประดับที่ฐานอนุสาวรีย์นั้นมีปัญหาอยู่ที่ผลงานอันยิ่งใหญ่ของท่านที่เรารู้จักกันดีนั้นเป็นงานที่ทำอยู่ในเมืองไทย ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเป็นงานพระบรมราชานุสาวรีย์พระมหากษัตริย์ไทยซึ่งไม่อาจนำไปประดับที่ฐานเพื่อส่งเสริมบารมีของท่านอาจารย์ได้ จึงต้องย้อนไปเอาผลงานเมื่อครั้งที่ท่านทำไว้ที่ประเทศอิตาลีก่อนที่จะเดินทางมาสู่สยาม เช่นส่วนหนึ่งของอนุสาวรีย์แห่งสงครามโลกครั้งที่ 1 ปอร์โตเฟร์รารีโอ ที่เกาะเอลบา รูปสลักหินอ่อนนูนสูง Fantoni Sellon อนุสรณ์สถาน เดกกลี อัลลารี นครฟลอเรนซ์ และงานออกแบบป้ายโรงเรียนมัณฑนศิลป์แห่งฟลอเรนซ์

ปัญหาที่ติดตามมาคืองานประติมากรรมผลงานท่านอาจารย์ศิลป์จำเป็นต้องใช้ประติมากรฝีมือดีมาทำงานจำลองภาพอาจารย์ไม่ให้เกิดความเสียหายได้

สำหรับฐานของรูปประติมากรรมอนุสาวรีย์ได้จำลองฐานหินทรายแบบเดิมโดยยังคงทั้งรูปแบบและขนาดเป็นการอนุรักษ์ไว้ให้เหมือนกับฐานหินทรายเมื่อครั้งก่อตั้งในปีพ.ศ. 2512

อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี หมายเลข 3 ณ วิทยาเขตสารสนเทศเขษมบุรี

สำหรับวิทยาเขตเขษมบุรี เป็นวิทยาเขตใหม่ที่มีพื้นที่กว้างขวางมากมาย ประโยชน์ใช้สอยน่าจะเป็นที่ประกอบพิธีได้ ใช้เป็นที่รับแขกผู้มาเยี่ยมเยือนถ่ายรูปแบบอนุสาวรีย์โดยเฉพาะกับในวันรับพระราชทานปริญญา ผมจึงออกแบบให้เป็นลานกว้างมีบันไดหลายชั้นเพื่อให้ยืนถ่ายรูปได้ อนุสาวรีย์อยู่บนฐานมีความสูงสง่า ดูเป็นพิธีการ ด้านหลังของอนุสาวรีย์มีผนังเป็นรูปโค้งเกือกม้า ที่ผนังจารึกชื่อท่านอาจารย์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี 2435-2505

Professor Corrado Feroci 1892-1962

อนุสาวรีย์แห่งนี้จะเรียบง่าย โอ่โง่ง สง่างาม ไม่มีรายละเอียดแต่เน้นพื้นที่ว่างที่งดงาม

บังเอิญผมได้ต้นแบบอนุสาวรีย์ที่เลือกแล้วปรากฏว่าเป็นงานของสถาปนิกชาวอเมริกันคนเดียวกันทั้งสองแบบคือ Stanford White แบบแรกนั้นอยู่ที่นิวยอร์ก Madison Square Garden และแบบที่สองอยู่ที่ Springfield แมสซาชูเซตต์ โดยดัดแปลงรายละเอียดให้เหมาะสม

การเริ่มต้นของการทำงาน

เมื่อผมจัดทำร่างทั้งสองแบบเสร็จ ผมเริ่มส่งหนังสือผ่านทางนายกสภามหาวิทยาลัยศิลปากร ศาสตราจารย์คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ และอีกฉบับส่งถึงท่านอธิการบดี ดร.อุทัย ดุลยเกษม (ในสมัยนั้น) พร้อมแบบร่างและแนวความคิดเหตุผลในการจัดสร้าง ท่านอธิการบดีนำเข้าที่ประชุมคณะบดีเพื่อส่งต่อถึงสภามหาวิทยาลัยศิลปากร ครั้งที่ 17/2552 วันอังคารที่ 22 กันยายน 2552 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการให้สนับสนุนโครงการนี้อย่างจริงจังร่วมกับ คณะจิตรกรรมฯ และสมาคมนักศึกษาเก่ามหาวิทยาลัยศิลปากร แต่ได้ดำเนินการสร้างในสมัยของผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยชาญ ถาวรเวช เป็นอธิการบดี

หนังสือที่ส่งถึงท่านนายกสภาฯและอธิการบดีลงวันที่ 8 กันยายน 2552 แจกถึงสถานที่ตั้ง โดยกำหนดให้เป็นบริเวณกลุ่มอาคารเรียนด้านศิลปะคือคณะจิตรกรรมฯ มณฑนศิลป์และสถาปัตยกรรม แต่ที่ประชุมมีความเห็นว่า ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยอนุสาวรีย์ของท่านจึงน่าจะอยู่ในพื้นที่ส่วนกลางซึ่งต่อมาจึงได้ค้นหาพื้นที่ที่เหมาะสมและได้แก่บริเวณเนินดินข้างสระน้ำหน้าสำนักงานอธิการบดี

โครงการนี้ผ่านการพิจารณาโดยที่ปรึกษาศาสตราจารย์ขลุ่ย นิยมเสมอ และอาจารย์นนทิวรรณ จันทนะพะลิน และประติมากรผู้ปั้นผลงานของท่านอาจารย์ศิลป์ ในบริเวณฐานอนุสาวรีย์ หมายเลข 2 วิทยาเขตสนามจันทร์โดยอาจารย์อดิเรก โลหะกุล และอาจารย์มานะ เอี่ยมวัฒนะ เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาประติมากรรม คณะจิตรกรรมฯ

อนุสาวรีย์หมายเลข 2 เสร็จสมบูรณ์ในวันรับพระราชทานปริญญา วันที่ 31 กรกฎาคม 2557

อนุสาวรีย์หมายเลข 3 ยังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง คาดว่าจะเสร็จสมบูรณ์ในวันศิลป์ พีระศรี 15 กันยายน 2558 นี้

และแล้วอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี อีกสองแห่งขยายอาณาเขตจากวังท่าพระไปสู่นครปฐมและเพชรบุรีก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โครงการที่เริ่มต้นจากบุคคลผู้ความเห็นชอบ

ของมหาวิทยาลัยซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ ถึงแม้ว่าใช้เวลานานกว่าที่คิดแต่ก็เสร็จสิ้นโดยไม่มีอุปสรรคใดๆ ต้องขอบคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัยชุดนี้โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยชาญ ถาวรเวช อธิการบดี รองอธิการบดี พระราชวังสนามจันทร์ รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย รองอธิการบดีเพชรบุรี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดาวลอย กาญจนมณีเสถียร และผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา ดร.นนท์ คุณคำชู ท่านที่ปรึกษาทุกท่านและประติมากรทุกท่านที่มีส่วนร่วมทำงานโดยไม่มีผลประโยชน์ใดๆ งานเหล่านี้ไม่ใช่งานประจำแต่เป็นงานพิเศษที่งอกเงยขึ้นมา จะทำก็ได้ไม่ทำก็ได้ เพียงแต่เป็นงานจากความรักและเฟื่องฟูต่อผู้มีพระคุณ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี จึงผลักดันให้ได้เห็นความสำเร็จอันน่าชื่นใจ อนุสาวรีย์ทั้ง 3 แห่งน่าจะงอกเงยต่อไปตามความเจริญของมหาวิทยาลัยศิลปากรในอนาคต

วันรดน้ำดำหัวอาจารย์

วันรดน้ำดำหัวเป็นประเพณีไทยที่เกิดขึ้นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่ลูกหลานศิษย์จะพากันกลับไปบ้านเพื่อกราบไหว้เคารพครูบาอาจารย์และญาติผู้ใหญ่ ขอพรให้เป็นสิริมงคล ทางภาคเหนือก็จะเรียกว่า “รดน้ำดำหัว” ประเพณีนี้ระบาดมาถึงท่านอาจารย์ศิลป์ เมื่อช่วงสงกรานต์เดือนเมษายนซึ่งเป็นเวลาปิดเทอมเด็กๆ ที่ยังทำงานอยู่ที่คณะฯ เกิดอารมณ์ว่างงาน ประกอบกับหลายปีที่ผ่านมาฝุ่นคราบโคลนจับคลุมอนุสาวรีย์ท่านอาจารย์จนดูหม่นหมอง จึงนัดกันทำความสะอาด ขำระล้าง เช็ดให้แห้งแล้วจึงลงแว็กซ์ ท่านอาจารย์ศิลป์ก็จะดูว๊อบแว็บหล่อฟุ้งเหมือนใหม่

เริ่มทำไปปีหนึ่ง อีกปีผ่านมาเด็กๆ ก็อยากทำต่อ ในที่สุดก็เลยนัดแนะกันในวันสงกรานต์ที่ 13 เมษายนทุกปี นับเป็นเวลาประมาณ 5-6 ปี จนนักศึกษาบางคนก็กลายเป็นอาจารย์ไปแล้ว เริ่มแรกก็มีคนเข้าร่วมเป็นกลุ่มเล็กๆ เพียงไม่กี่คน แต่ในปีที่ผ่านมาเป็นกลุ่มใหญ่ คนขำระล้างให้อาจารย์ศิลป์เข้าไม่ถึง ต้องผลักดัน กิจกรรมก็ขยายวงกว้างเป็นการทำความสะอาดฐานอนุสาวรีย์ ลานอนุสาวรีย์รวมถึงอาบน้ำให้ต้นจันทน์ขวอายุ 200 ปีด้วย และเด็กๆ ที่อยู่ในสนามจันทร์ก็แบ่งกันไปรดน้ำดำหัวอนุสาวรีย์แห่งใหม่ที่นั่นด้วย

การทำความสะอาดอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีจึงกลายเป็นประเพณีรดน้ำดำหัว ซึ่งคาดว่าในปีต่อไป น่าจะกลายเป็น “วันรดน้ำดำหัวอาจารย์ศิลป์” ในที่สุด

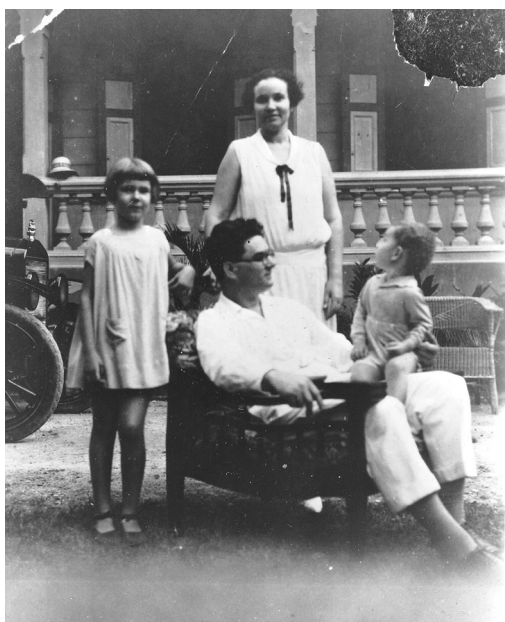
ภาพที่ 1

15 กันยายน วันศิลปิน พระศรี

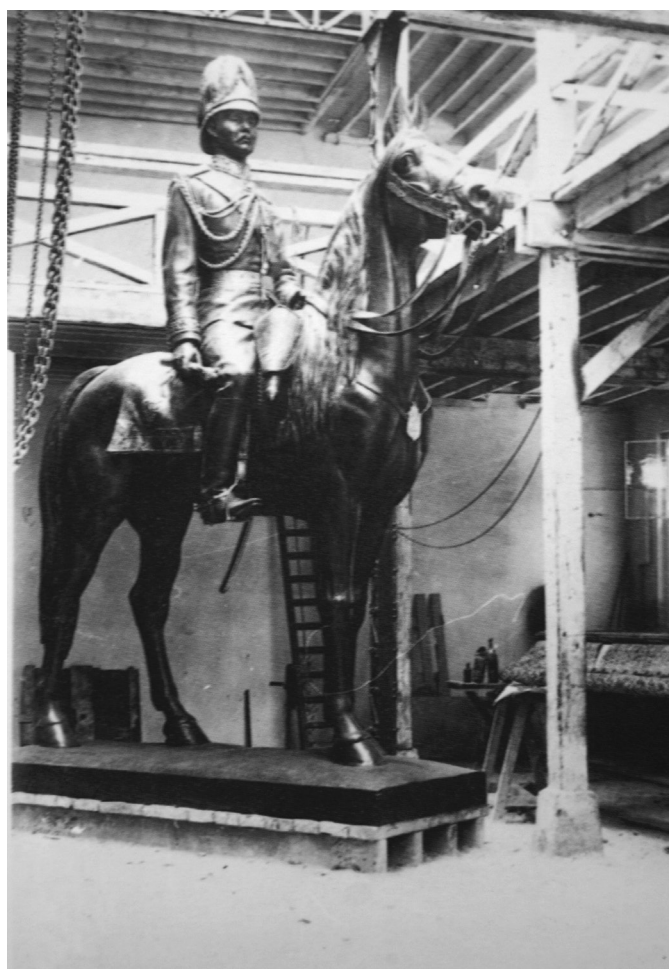
ภาพที่ 2

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีขยายแบบพระราชนุสาวรีย์พระเจ้าตากสินมหาราช แบบที่ 1
ใช้ห้องทำงานที่เป็นพิพิธภัณฑ์สถานในปัจจุบัน

ภาพที่ 3

ครอบครัวเฟโรซีขณะพักอยู่ที่บ้านสะพานช้างฮี ในภาพมีแฟนนี ภรรยา อีสเบลล่าบุตรสาว อายุ 7 ขวบ โรมานออายุ 1 ขวบ น่าจะเป็นช่วงเวลาที่ยศศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีเริ่มงาน พระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 1

ภาพที่ 4

“พระบรมรูปทรงม้า” สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองในพระราชพิธีรัชมังคลาภิเษก พ.ศ. 2451 แห่งรัชกาลที่ 5 ออกแบบปั้นโดยประติมากรชาวฝรั่งเศส

ภาพที่ 5

ศาสตราจารย์ศิลป์กำลังปั้นขยายแบบอนุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสิน

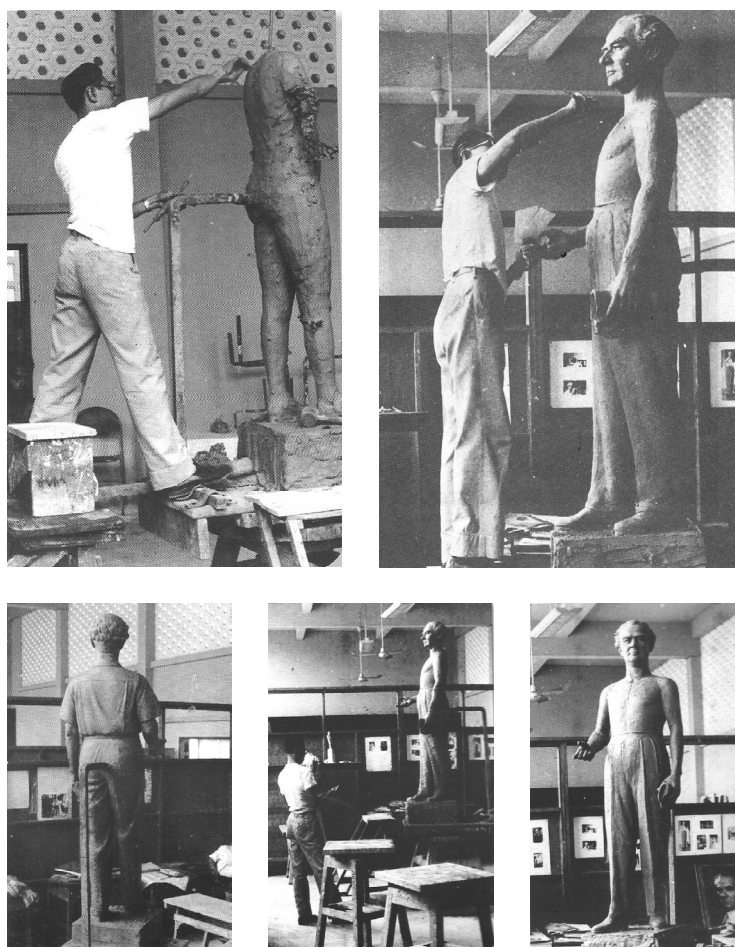
ภาพที่ 6

อาจารย์ศิลป์กับครอบครัวเมื่ออิสเบลล่าบุตรสาวแต่งงานแล้ว มีหลานสาว

ภาพที่ 7

อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ขนาดใหญ่กว่าคนจริงเล็กน้อย ปั้นโดยอาจารย์สนั่น ศิลากร เป็นอนุสาวรีย์ชาวต่างชาติคนแรก

ภาพที่ 8

ภาพบันทึกขณะท่านอาจารย์สนั่น ศิลากกรกำลังขึ้นดินปั้นรูปศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เมื่อปีพ.ศ. 2509 โดยใช้ห้องเรียนวิชาประติมากรรมของคณะจิตรกรรมฯเป็นทำงาน

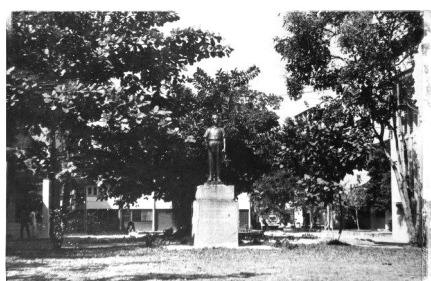
ภาพที่ ๑

นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรแผนกศิลปศาสตรจารย์ศิลป์ พระศรีในงานสวดอภิธรรมศพ
วัดเทพศิรินทร์ เมื่อถึงแก่กรรม 14 พฤษภาคม 2505

ภาพที่ 10

เช้าวันที่ 14 พฤษภาคม 2512 อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีได้ประดิษฐานบนฐานก่ออิฐเรียบร้อยแล้ว แต่ยังตั้งอยู่บนถนน ยังไม่เข้าที่

ภาพที่ 11

อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีเมื่อติดตั้งเรียบร้อยแล้ว มีฐานประกอบด้วยหินทราย จารึกชื่อ ประวัติและคำอมตะ “พรุ่งนี้ก็สายเสียแล้ว” น่าจะเป็นช่วงหลังวันที่ 15 กันยายน 2512 ที่มีพิธีเปิดโดยมีคุณมีเนียม ยิบอินซอยเป็นประธาน

ภาพที่ 12 (ซ้าย)

อนุสาวรีย์กับฐานหินทรายในยุคแรก

ภาพที่ 13 (ขวา)

แบบของฐานอนุสาวรีย์ทำโดยหินทราย กล่าวว่าเป็นแบบที่เข้ากับบุคลิกของศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรีที่สุด

ภาพที่ 14 (ซ้าย)

มีการย้ายอนุสาวรีย์ครั้งหนึ่งหลังจากประสบอุบัติเหตุโดนต้นไม้ล้มทับ

ภาพที่ 15 (ขวา)

ฐานของอนุสาวรีย์แบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

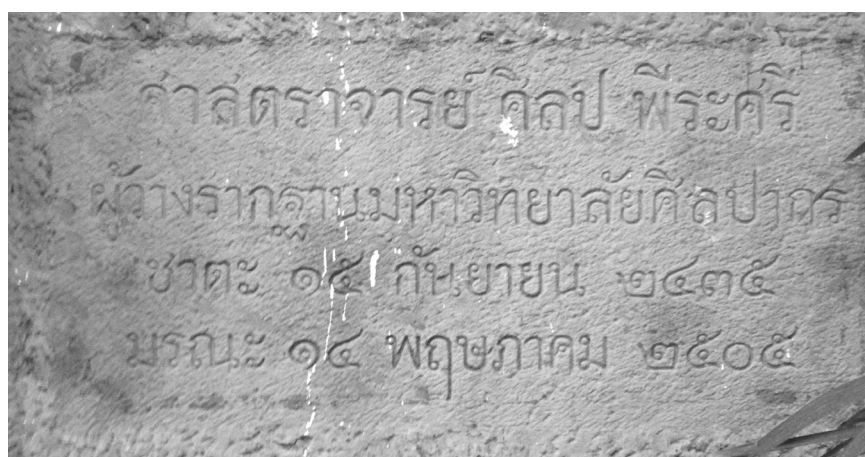

ภาพที่ 16 (บน)

ฉลองวันคล้ายวันเกิดของท่านอาจารย์ศิลป์ น่าจะเป็นรูปที่เก่าที่สุด เป็นภาพที่บรรดาลูกศิษย์
 แท้กันไปเซอร์ไพรส์ที่บ้านเกือบทั้งคณะ ที่บ้านซอยประดิพัทธ์ สะพานควาย อาจารย์เป็นปลื้ม
 ในภาพมีลูกศิษย์หลายท่านที่กลายเป็นศิลปินใหญ่และหลายท่านก็เสียชีวิตแล้ว

ภาพที่ 17 (ล่าง)

วันเกิดในห้องทำงานและห้องเรียน อาจารย์ศิลป์ให้เงินไปซื้อขนมไทยๆ มาเลี้ยง

ภาพที่ 18

ฐานหินทรายที่ถูกรื้อแต่ยังคงเก็บไว้เป็นที่ระลึก

ภาพที่ 19

แบบฐานของอนุสาวรีย์เป็นประติมากรรมนูนสูง เรื่องราวของผลงานที่ท่านอาจารย์ศิลป์
พระศรีที่หาไว้ในอิตาลี

ภาพที่ 20

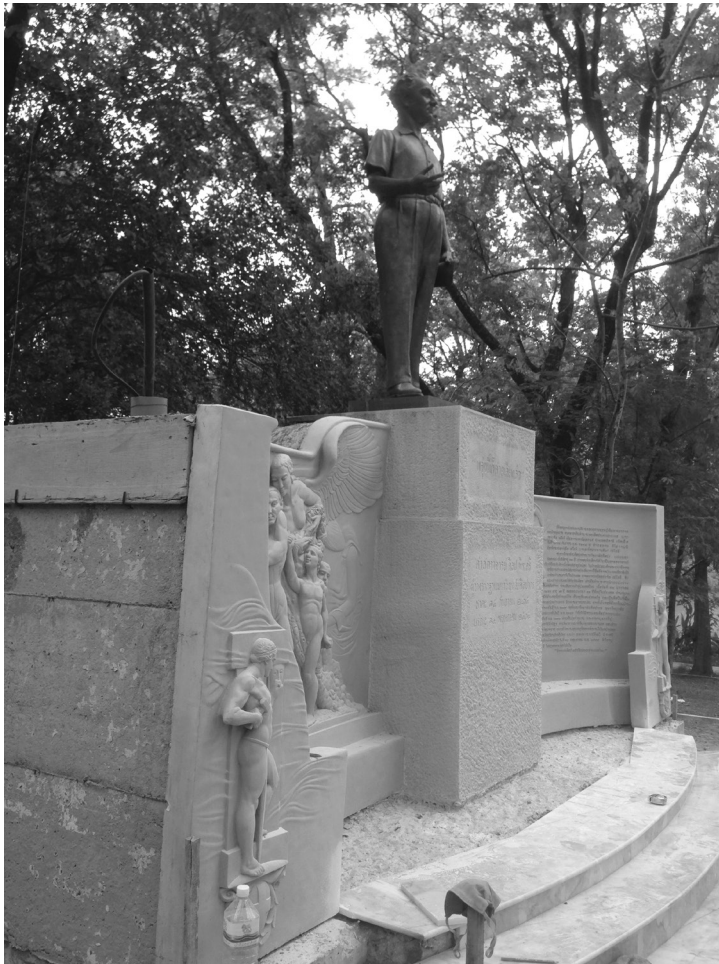
ต้นแบบผลงานอนุสาวรีย์แห่งสงครามโลกครั้งที่ 1 ที่เกาะเอลบ่าของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี

ภาพที่ 21 (ซ้ายและขวา)

ผลงานปั้นของศาสตราจารย์ศิลป์ งานป้ายโรงเรียนแสดงในงานเอ็กซ์โป นานาชาติเมืองตูริน และอนุสรณ์สถานแห่งหนึ่ง ในนครฟลอเรนซ์

ภาพที่ 22 (ซ้ายและขวา)

อนุสาวรีย์หมายเลข 2 ขณะกำลังติดตั้งประกอบฐานงานป้ายโรงเรียน แสดงในงานเอ็กซ์โป
นานาชาติเมืองตูรินและอนุสรณ์สถานแห่งหนึ่งในนครฟลอเรนซ์

ภาพที่ 23 (ชายและหญิง)

รายละเอียดของฐานอนุสาวรีย์หล่อด้วยซีเมนต์ขณะกำลังติดตั้งประกอบฐาน งานป้ายโรงเรียน
แสดงในงานเอ็กซ์โปนานาชาติเมืองตูริน และอนุสรณ์สถานแห่งหนึ่งในนครฟลอเรนซ์

ภาพที่ 24

อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีหมายเลข 2 ที่เสร็จสิ้นแล้วขณะกำลังติดตั้งประกอบ
ฐานงานป้าย

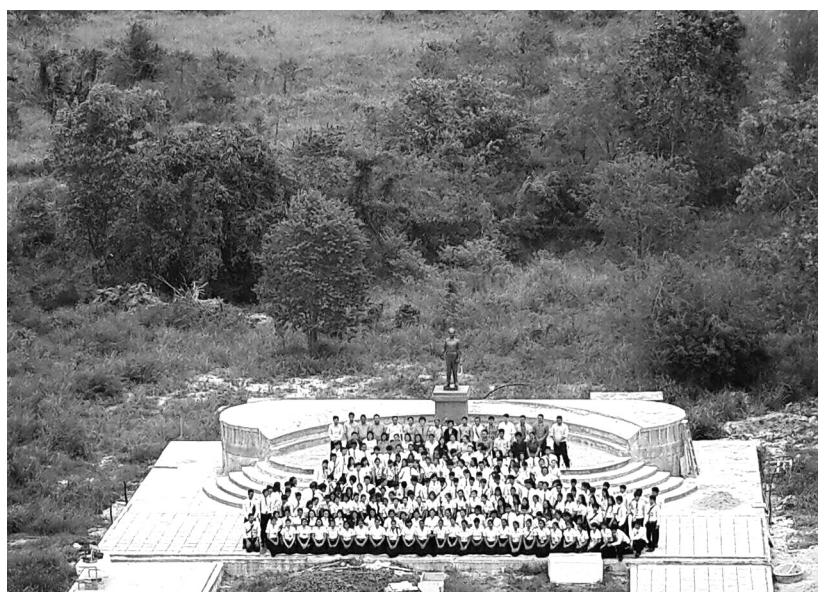
ภาพที่ 25

ภาพแบบร่างอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีหมายเลข 3 ณ วิทยาเขตสารสนเทศ
เพชรบุรี

ภาพที่ 26

ภาพร่างอนุสาวรีย์หมายเลข 3 เมื่อทดลองติดตั้งกับสถานที่ด้านหลังอาคารบริการ วิทยาเขตเพชรบุรี

ภาพที่ 27

อนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีหมายเลข 3

ภาพที่ 28 (ซ้ายและขวา)

นักศึกษาช่วยกันทำความสะอาดอนุสาวรีย์เนื่องในวันสงกรานต์จนกลายเป็นประเพณีรดน้ำดำหัว
ท่านอาจารย์ด้วย

ภาพที่ 29

โปสการ์ดที่จัดทำโดยธนาคารออมสินนานมาแล้ว มีข้อความที่ต้องแก้ไขคืออาจารย์สนั้นเป็นผู้ออกแบบปั้น ไม่ใช่กรมศิลปากรและพิธีเปิดนั้นที่ถูกคือไม่มีพิธีเปิด เพียงแต่เชิญคุณมีเซียม ยิบอินซอยมาเป็นประธานในวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2512